Kadın/Woman 2000, 2015; *16(1)*: 93-118

Ev Kadınlarının Siyasal Katılımı ve Feminizm Anlayışları: İzmir Örneği

Defne Erzene Bürgin*
İzmir Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada İzmir'de yaşayan ev kadınlarının siyasal katılımı ve feminizm anlayışları araştırılmıştır. İzmir ili sınırları içerisinde 2014 yılında 352 ev kadınına 40 sorudan oluşan yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Anket yapılan kadınların kimlik bilgileri saklı tutulmuştur. Araştırmaya katılan ev kadınlarına Türkiye'de kadın olmak nedir? Aile içi kararları kim veriyor? Toplumda kadın erkek eşitliği var mı? Kadın erkek eşitsizliğine çözüm önerileriniz nelerdir? Feminizm nedir? Feminist misiniz? Kadın hakları, kadına karşı şiddet konularında siyasette gereği yapılıyor mu? Gelecekte toplumda kadının durumunu nasıl görüyorsunuz? Eşinizden şiddet görüyor musunuz? Haberleri izliyor musunuz? Eşinizden farklı bir partiye oy veriyor musunuz? STK üyesi misiniz? Gazete okuyor musunuz? soruları yöneltilmiştir. Anket sorularından elden edilen sonuçlar yüzdelik değerler olarak tablolarda ve kadınların cümlelerinden alıntılar şeklinde sunulmuştur. Türkiye'nin batısında yer alan İzmir tarihsel süreçte yabancıların ve Türklerin iç içe yaşadığı bir şehir olmuştur. Farklı kültürlerin buluştuğu bir nokta olan İzmir, toplumsal anlamda şehrin kozmopolit bir kültüre sahip olmasına katkı sağlamıştır. Bugün İzmir çok kültürlü yapısını hala korumakta sosyolojik anlamda kültürlerarası paylaşımların ve anlayışın yüksek olduğu 4,4 milyon nüfusu ile Türkiye'nin üçüncü büyük şehridir. Türkiye'nin diğer bölgeleri ile karşılaştırıldığında ataerkil yapının doğurmuş olduğu cinsiyet eşitsizliklerinden nispeten daha az etkilendiğini varsaydığımız İzmirli kadınların siyasal katılımları/ siyasete bakış açıları nasıldır? İzmirli ev kadınlarının siyasete bakış açılarını ortaya koymaya çalışan bu araştırma, Türkiye'de ataerkil anlayışın daha güçlü olduğu bölgelerinde yaşayan kadınların durumlarını tespit açısından bir referans oluşturacaktır. Araştırmaya katılan ev kadınları %60'ı lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Araştırmanın temel bulguları arasında İzmir'de kadınların %36'sının eşlerinden fiziksel şiddet gördüğü, sadece %12'sinin STK üyesi olduğu, %30'unun hiç gazete okumadığı ve sadece %16'sının kendini feminist olarak tanımladığı tespit edilmiştir. Çoğunluk ya feminizmin anlamını bilmemekte ya da gereksiz bir ideoloji ve erkek düşmanlığı olarak tanımlamaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: ev kadınları, siyasal katılım, feminizm anlayışı, İzmir.*

* Yrd. Doç. Dr. Defne Erzene Bürgin, İzmir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı, İzmir-Türkiye. E-posta: defne.erzene@izmir.edu.tr.

Original research article
Article submission date : 30 March, 2015
Article acceptance date : 03 June, 2015
1302-9916©2015 emupress

Özgün araştırma ve inceleme makalesi
Makale gönderim tarihi: 30 Mart, 2015
Makale kabul tarihi : 03 Haziran, 2015

Political Participation of Homemaker Women and their Attitude to Feminism: Case of İzmir

Defne Erzene Bürgin
İzmir University

Abstract

This article analyses the political participation of homemaker women in Izmir, Turkey and their attitude to feminist ideology, based on an anonymous survey conducted in 2014. The survey consists of the following questions: What is the meaning of being a women in Turkey? Who generally makes decisions in your family? Is there gender equality in your society? What are your proposals to solve gender inequality existing in the Turkish society? What is feminism? Are you a feminist? How do you consider the political responses regarding women's rights and violence against women? Have you experienced violence by your husband? How do you see the position of women in the Turkish society in the future? Do you watch the news on daily basis? Do you read the newspapers on daily basis? In the elections, can you vote for a different party from your husband's? Are you a member of an NGO? The answers to the questionnaire have been analysed both quantitatively and qualitatively. Izmir is the city on the West coast of Turkey. Izmir has been a city where different cultures live together, thereby contributing to a cosmopolitan culture. Today, Izmir still conserves its multicultural structure and from a sociological point of view, it is a city with a high share of intercultural relations and tolerance. It is the third largest city of Turkey with a population of 4,4 millions. Due to this multicultural character of the city, the patriarchal structure in Izmir weaker than other big cities and regions of Turkey. Consequently, a higher political participation of women in Izmir than in other parts of the country can be expected. Sixty per cent of the participatnts have a high school or university degree. However findings of the survey reveal that 36 per cent of women have experienced physical violence by their husbands, only 12 per cent are member of an NGO, 30 per cent of them do not read newspapers and only 16 per cent define themselves as feminists. The majority of the respondents define feminism negatively such as an unnecessary ideology, enemy of men or they do not even know the meaning of feminism.

***Keywords**: homemaker, woman, political participation, attitudes, feminism, İzmir.*

Giriş

Türkiye'de seçmen kitlesinin yarısını oluşturan kadınların siyasette temsili konusunda önemli sıkıntılar vardır. Kadınların siyasete katılımı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2010 verilerine göre incelendiğinde Türkiye'nin 186 ülke arasından 136. sıradaki Kenya ve 143. sıradaki Kongo'nun gerisinde kalarak 144. sırada yer almaktadır (Ünal, 2011: 2).

Avrupa Birliği'ne aday bir ülke olan Türkiye, 2013'te yayımlanan Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu 2013 (Global Gender Gap, 2013) verilerine göre dünyada 135 ülke arasında 120'inci sırada yer almaktadır. Nijerya, Zambiya, Etiyopya gibi daha düşük gelir grubunda yer alan birçok Afrika ülkesi sıralamada Türkiye'den daha üst yerdedir. Yine OECD ülkeleri arasında 2011 yılında yapılan kadınların işgücüne katılım oranlarını gösteren araştırmada Türkiye %27,8 oran ile kadınların işgücüne katılımı en düşük ülkedir.

Toplumsal Cinsiyet eşitliği, kadınlar ve erkekler arasındaki eğitim eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması, kadınların istihdamda daha fazla pay almaları ve parlamentodaki kadın milletvekili sayısının artırılmasını amaçlamaktadır. Türkiye'de yıllar itibariyle kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet eşitsizlikleri eğitim alanında azalmaktadır. Son yıllarda parlamentodaki kadın milletvekili sayısında da artış gözlenmektedir. 1935'te %4,5, 1950'de %0,6, 1983'de %3, 1999'da %4,2 olan kadın milletvekili sayısı 2000 ile birlikte istenilen düzeyde olmasa da artış göstermiştir. 2007'de %9,1 olan rakam, 2011'de %14,4'e yükselerek Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en yüksek oranına ulaşmıştır (TÜİK, 2012: 146). Türkiye'nin üye olmayı hedeflediği AB ülkelerinde kadın milletvekilleri oranları çok daha yüksektir.

Örneğin İsveç'te kadın milletvekili oranı %44,7, Finlandiya'da % 42,5, Hollanda'da %40,7, Danimarka'da %39,1 ve Almanya'da %32,9'dur (TÜİK, 2012: 143). Türkiye oransal olarak 137 ülke sıralamasında 107. sırada yer almaktadır (Gökçimen, 2008: 38).

Türkiye'de kadının statüsünün tartışma konusu olmaya başlaması Tanzimat dönemine rastlar. 1900'lerin başından itibaren yaygınlaşan kadın gazetelerinde özellikle eğitim hakkı, sokağa çıkabilme ve çalışma haklarından söz edilmiştir. (Tekeli ve Çakır'dan aktaran Görgülü, 2014: 30). Nezihe Muhiddin Tepedelengil henüz Cumhuriyet Halk Fırkası bile kurulmadan "Kadın Hakları Fırkası" adlı siyasi partinin kuruluş çalışmalarını tamamlayarak Türkiye'deki ilk siyasal partinin kurucusu olmuştur. Türkiye'de kadınlar Fransız Devrimi'nden 1700'li yıllardan itibaren savaşım veren Fransız kadınlarından önce, 1934'te seçme ve seçilme hakkını elde etmiştir. Ama kadınların siyasette temsil oranı günümüzde hâlâ %14,4 düzeyini geçememiştir. Siyasal süreçlere kadınların katılımını etkileyen toplumsal etmenlerin başında geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri gelmektedir. Türk toplumsal ve kültürel yapısına genel olarak bakıldığında, tüm reformlara rağmen erkek egemen yapının hala devam ettiği görülmektedir. Kadınların yaptıkları işler "özel" yaşam alanında, dolayısıyla toplumun ortak yaşamının dışında görülür; bu nedenle de kamuyu

ilgilendirmeyen, diğer bir deyişle apolitik bir dünyaya ait olarak tanımlanır (TÜSİAD, 2004).

Türkiye'de kadınların istihdama katılım oranları da düşmektedir. Bu düşüşün en önemli nedeni köyden kente göç ile tarımda çalışan kadınların işgücünden kopmasıdır. Kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe işgücüne katılım oranlarının artması beklenir. Ama Türkiye'de tam tersi bir durum söz konusudur. Özellikle şehirlerde yaşayan kadınların işgücüne katılım oranlarında beklenen artış olmamıştır. 1923-27 döneminde Türkiye'de kadınların %81,3'ü işgücüne katılmaktaydı. Bu oran 1965'te %56,2'ye gerilemiştir (Dülger, 1984: 95). Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranları ise 1988 yılında %34,3 iken, 2004'te %24, 2012'de %29,5 olmuştur. 2004 yılı bir kırılma noktası olarak düşünülebilir (Önder, 2013: 45). 1990 yılında kentte yaşayan kadınların işgücüne katılma oranı %17 iken, bu oran 2000 yılında %15,7'ye düştü. 2006'da kentlerde kadınların işgücüne katılma oranı %16,7 ile biraz yükselme gösterdi (TÜİK, 2001: 77). Günümüzde ülke genelinde "kentsel ve kırsal alanlarda" kadınların işgücüne katılma oranı sadece %30,8'dir.

Kadınlar sürekli olarak kamusal alandan dışlanmış, özel alan içinde sıkışıp kalmışlardır. Ataerkil yapı kadına ev kadını olma rolünü yüklemektedir. Kadın iyi bir eş, iyi bir anne ve iyi bir ev hanımı olmakla yükümlüdür. Toplum tarafından kadına yüklenen bu roller kadının hem sosyal, hem siyasi, hem de maddi anlamda özgürleşmesinin önünü kesmiştir. Toplumsal bütün karar mekanizmaları erkeklerin elindedir. Türkiye'de günümüzde toplam yaklaşık 11,5 milyon ev kadını bulunmaktadır. Bu, 15 yaş üstü bütün kadınların yaklaşık %41'ine denk gelen önemli bir rakamdır (TÜİK; 2013 Yıllık Hanehalkı İşgücü İstatistikler). Literatürde yine çok fazla olmamakla birlikte ağırlıklı olarak işgücünde yer alan kadınlar ve sorunları incelenmiştir. Bu çalışmada İzmir'de yaşayan ev kadınlarının siyasal katılımları ve feminist ideoloji anlayışları araştırılmıştır.

Ev Kadınları

Türkiye'de literatürde, istihdamda kadın, işgücüne katılan kadınlar üzerine yapılmış çalışmalar vardır ama sadece ev kadınları üzerine yapılmış çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu açıdan bu bölümde dünya literatüründe ev kadınları üzerine yapılmış çalışmalardan kısa özetler sunulacaktır. Farklı ülkelerde yapılmış bu çalışmalarda ev kadınlarına sorulmuş sorular, İzmir'de ev kadınlarına uygulanan anket soruları için referans oluşturmuştur.

Ev kadınları üzerine yapılan çalışmalar 1960'larda ikinci dalga feminist hareketin güçlenmesiyle ağırlıklı olarak teorik alanda yapılmıştır. Bu dönemdeki feminist yazarların başında Simone de Beauvoir gelir. Beauvoir, İkinci Cins (Le Deuxieme Sexe) adlı eserine "On ne nait pas une femme, on le devient" (Kadın olarak doğmuyoruz, kadına dönüştürülüyoruz) cümlesi ile başlar (1947: 1). Bu cümle kitabın anlatmak istediğini özetlemektedir. Beauvoir bu eserinde kız çocukları sürekli korunmaya muhtaç, saçları

okşanarak, diz üzerine oturtularak sevgi sözcükleri ile yetiştirilirken, erkek çocuklarının yumuşak ses tonu ve sevgiden uzak, daha sert bir dil kullanılarak yetiştirildiklerini yazar (Beauvoir, 1947: 18-19). Erkek çocuklar ağaçlara tırmanarak, arkadaşları ile güreşerek veya dövüşerek, şiddet içerikli oyunlarla sosyalleşirken, aynı zamanda vücutlarını doğaya hükmeden bir savaş aracı olarak algılarlar. Şiddetin sonuçlarından ders çıkarır, acıyı azaltmayı, gözyaşlarını dindirmeyi öğrenirler (Beauvoir, 1947: 29). Erkek çocuğunun geleceği düşünülürken, denizci mi olacak, mühendis mi, başka şehirlerde mi yaşayacak, dünyayı mı gezecek, çok zengin olacak mı ihtimalleri üzerine düşünülür. Bütün bunlar erkek çocuğun hayatında yapacağı seçimler konusunda kendisini özgür hissetmesini ve birçok şansı olduğunu düşünmesini sağlar. Oysa kız çocuğunun geleceği, kaderi daha on iki yaşına bile basmadan belirlenmiştir. Önce kocasının karısı, sonra çocuklarının annesi ve daha sonra büyükanne olacaktır. Aynı annesi gibi evine bakacak, çocuklarını büyütecektir. Yani kısacası onun hayat hikâyesi alnına çoktan yazılmıştır ve geleceği hakkında seçim yapma şansı yoktur (Beauvoir, 1947: 52). Beauvoir, kadınların en büyük düşmanının dışarıdan dayatılan engeller değil, tersine yetiştirilme tarzlarına bağlı olarak, kendi konumlarını yanlış kavramalarına sebep olan "kafalarının içindeki engeller" olduğunu vurgular (Erzene-Bürgin, 2014: 20).

Matthews Just a Housewife; The Rise and Fall of Domesticity in Americ adlı kitabında Amerikan tarihinde ev kadınlığını toplumsal statüsünü inceler. 19. yüzyılda ev kadınlarının günümüzle karşılaştırıldığında toplumda daha prestijli bir konumları vardır. Kadınlar çocukluklarından itibaren iyi bir ev kadını olmak için yetiştirilirler (Matthew, 1987: 73). Dönemin önemli yazarlarının romanlarını inceleyen Matthew ev işlerinde beceri sağlayan kadınların özel alanda güç sahibi olduklarını ve bu şekilde erkeklere karşı toplumsal konumlarını güçlendirdiklerini savunur (Matthew, 1987:84). 19. Yüzyılın sonlarında kadınlar özel alandan aldıkları güç ile ilk sokak protestolarına başlarlar; seçme ve seçilme hakkı isterler.

Türk kadını ilk sokak protestosunu 1828 yılında İzmir'de gerçekleştirdi. İzmirli kadınlar ekmeğe yapılan zammı protesto etmek içinde tarihte ile defa sokağa çıktılar. İzmirli kadınların bu protestosu sonucu ekmek zammı geri alındı. Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Oktay Gökdemir, "Her yenilikte öncü olan, Osmanlı ve Türkiye için ilklerin kenti İzmir, bu ayaklanmaya da öncü konumunda. İzmirli kadının kendi hakları için sokaklara çıkması önemli bir demokrasi hareketi. Kökeni Amazonlara dayanan İzmir kadını, farkını 1828 yılındaki protestolarda göstermiş" (Gökdemir, 2011). Kadınlar siyasi hakları olmadan evlerini yeterince koruyamayacaklarına inanırlar. Matthew "domestic" feminizmin ev kadınlarının siyasi haklarını elde etmesinde önemli bir rol oynadığını söyler. Kadınlar siyasi alanda daha çok güç kazanmak için "evi" yani özel alanı ellerinde bir koz olarak 20. yüzyıl başlarına kadar kullanırlar (Matthew, 1987: 89). Ama bazı yazarlara göre kadınlara üstün özellik olarak atfedilen nitelikler annelik, yüce varlık gibi aslında kadınları daha dezavantjlı bir konuma sokuyordu. Çünkü bu rolleri gerçekleştirebilmek için yüksek bir entelektüel yetenek gerekmiyordu. Özel alanı kadınların

avantajına siyasallaştırmak, ev ve aile yaşamının değerlerinin sorgulanmaya başlamasına neden oldu. Özellikle 19. yüzyıl ve Endüstri Devrimi sonrası ev kadınlarının toplumda ki konumları ve statüleri daha çok tartışılır oldu (Mathew, 1987).

Feminist ideolojide toplumun dezavantajlı kesimi olarak tanımlanan ev kadınları üzerine ampirik ilk önemli çalışma ise 1970'lerde Ann Oakley tarafından Londra'da yaşayan 40 ev kadını ile derinlemesine mülâkatlar aracılığıyla yapılmıştır. Bu çalışma, "Ev İşi Sosyolojisi" (Sociology of Housework) başlığı altında kitap şeklinde basılmış ve günümüzde ev kadınları üzerine yapılan çalışmalarda hâlâ önemli bir referans olarak kullanılmaktadır. Oakley, bu çalışmasında ev kadınlarının günlük yaşantılarından uzun alıntılar yaparak, kadınların ev işleri ile kendilerine verilen ev kadını rolünü ne derece benimsediklerini, ev kadını olarak ne derece mutlu bireyler olduklarını ölçmeye çalışmıştır. Bu ölçümleri yapmak için kadınların eğitim düzeyi, sosyal sınıfı, ev içi işlerde ne derece iş bölümü yapıldığı gibi değişkenler kullanmıştır. Oakley, toplumdaki kadınlar arasında çoğunluğu oluşturan ev kadınlarının sorunlarının neler olduğu, neden çalışmadıkları ya da çalışmak istemedikleri, çocuk bakımı, ev içi kararların verilmesinde ne tür rolleri olduğu gibi sorulara çalışmasında cevap aramıştır. Bu veriler ile ev kadınlarının evlilik kurumu içerisinde ortak haklara sahip olan bireyler mi, yoksa evlilik kurumunun kadınların toplum içinde dezavantajlı konumlarını daha da güçlendiren bir kurum mu olduğunu sorgulamıştır. Orta sınıf kadınlar ve işçi sınıfı kadınlar olarak sınıflandırdığı çalışma sonuçlarında, orta sınıf kadınların hayatlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin biraz daha fazla sağlandığını tespit etmiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin dünyada yüksek oranda sağlandığı İskandinav ülkelerinden biri olan Norveç'te ev kadını tanımı daha farklıdır. Norveç'te ev kadınların çoğunun eşlerinin iyi bir geliri vardır. Genelde lüks bir hayata sahip olan bu kadınlar için boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler ev işlerinden daha önemlidir (Kitterød & Rønsen, 2013: 1275-1277). Bilinen bir gerçek kadınların eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılım olanaklarının artmasıdır (KSGM, 2008). Türkiye'de kadın istihdamının en yüksek olduğu çevre, üst sosyo-ekonomik sınıflardır. Düşük yaşam standartlarının egemen olduğu alt sınıflarda kadınlar ailenin ihtiyacı olmasına rağmen, toplumsal ve geleneksel değerlerden dolayı sadece kocasının rızası olursa çalışabileceği işlerde işgücüne katılabilmektedir (Kocacık ve Gökkaya, 2005: 200).

Kadın Yurttaşlığı ve Siyasal Katılım

Dünya kadınları eğitim düzeylerinden, geleneksel yaşam biçimleri ve değer yargılarından, yasalardaki ayrımcı hükümlerden kaynaklanan engeller nedeniyle, yüzyıllar boyunca, içinde yer aldıkları siyasal sistemlerle yeterince bağ kuramadan yaşamışlardır. Siyasal katılma, bireyin siyasal sistemle kurmuş olduğu ilgi ilişkileridir. Bu ilişkiler siyasal olayları izlemek ve bilgi edinmekten, siyasal eylemlerde bulunmaya, oy vermeye, adaylığa ve siyasal karar

mekanizmalarında yer almaya kadar uzanan değişik biçim ve boyutlarda kendini gösterebilir (Gökçimen, 2008: 7).

Kadınlar kitlesel olarak tarih sahnesine ilk Fransız Devrimi'yle çıkmıştır. Farklı kesimlerden kadınlar devrime destek vermişler; eşitlik, özgürlük ve kardeşlik söylemleriyle hak talep etmişlerdir. Liberal feministlerin kurama en büyük katkılarından biri özel alan ve kamusal alan ayrımıdır. John Stuart Mill (1806-1873) Kadınların İtaati (The Subjection of Women) isimli eseri ile feminist ideolojiye önemli katkılarda bulunmuş yazarlardandı. Bu eserinde kadının evlilik içindeki rolünü incelemiş ve kadına karşı hukuksal olarak eşit davranılmadığını vurguladı. Kadına yasal ve siyasi eşitlik sağlanması gerektiğini yazdı. Mill'e göre kadının özgür yaşamını engelleyen üç önemli faktör vardı. Bunlar toplumsal cinsiyet, eğitim ve evlilik. Mill kadının bastırılmasının Antik zamanlardan beri devam ettiğini ve kadına karşı oluşturulan önyargıların insanlığın ilerlemesini önemli derecede engellediğini savunuyordu. Mill'in inancına göre, ideal bir dünyada kadınlar ve erkekler birbirlerine benzeyecekti. Erkekler daha az bencil olacak ve kadınlar da kendi varlıklarını abartılı bir biçimde inkâr etmekten kurtulacaktı (Walters, 2009: 71). Mill'e göre kadınların kamusalın dışında tutulmasının nedeni erkek cinsinin çoğunluğunun, henüz eşitleri olan bir kadın ile birlikte yaşama düşüncesine tahammül edememeleriydi. Bundan dolayı erkekler kadınların ev hayatında ikincil konumlarını sürdürmelerini istemekteydi (Donovan, 2013: 64). Women and Economics (1898) (Kadın ve Ekonomi) adlı eserinde Gilman kadına yüklenen annelik ve ev kadını rolünü eleştirir. Kadının tüm gün yapmış olduğu bu işlerin ekonomik değeri olmadığı gibi bu roller kadına toplumda daha aşağı bir statü verir (Gilman, 1898). Jane Addams (1860-1935) Kadınlar niçin oy vermeliler? isimli makalesinde kadınların özel alanda tecrit edilmiş bir şekilde yaşayamayacaklarını, çünkü kamusal alanda olup bitenin sürekli olarak özel alanı etkilediğini ileri sürmektedir (Addams'tan aktaran: Donovan, 2013: 117). Pateman'da kamusal alandaki erkek yurttaşlar arasındaki eşitliği mümkün kılanın özel alandaki eşitsizlikler olduğunu ifade etmektedir. Kamusal/özel ayrımı, özel alandaki eşitsizlikleri görünmez kılmaktadır (Pateman'dan aktaran Çakır, 2013: 34).

Kadınların siyasallaşmasının 19. yüzyılın ortalarından, yani sanayi devrimi sonrası farklılaşan, tabakalaşan toplumun; Avrupa'da kapitalist üretim ilişkilerinin sonucunda doğan sınıf mücadelelerinin içine girmesiyle başladığı söylenebilir. Yüzlerce yıl aile içi karar mekanizmalarında bile yer alamayan kadın, sınıf mücadelesi içinde kendi haklarının bilincine varmış; mülk edinmekten kürtaja, ücret hakkından seçme ve seçilmeye kadar uzanan bir dizi hakkın mücadelesini vermiştir. Gelişmiş ülkelerde kadının siyasal katılımı kadının özgür iradesine bağlıyken, azgelişmiş ülkelerde bu durum genellikle kadınların baba veya kocalarının istemlerine göre olabilmektedir. Toplumsal koşullara göre kadınların siyasal katılımı değişebilmektedir. Kadınların siyasal yaşama özgürce katılmaları eğitim düzeyleri, çalışma yaşamındaki yerleri, evli olup olmamaları, gelir düzeyleri, kentleşme düzeylerine bağlı olarak genişleyebilmektedir (Minibaş'tan aktaran Geçkin, 2009: 627).

1970 sonrası feminist hareketin vurguları, siyasal temsilin bürokratikleşmiş, teknokratikleşmiş biçimleri yerine, eylemi, eşitlik ve dayanışmayı temel alan katılımcı demokrasi ve yurttaşlık biçimleriyle uyuşmaktadır (Çakır, 2013: 37). Türkiye'de 1934 yılında kadına seçme ve seçilme hakkı verildiğinden beri, kadınlar, bireysel davranışa giren seçme hakkını kullanmada teşvik görmekte, desteklenmekte ve kanalize edilmekte iken, ikinci tür katılımı gerektiren seçilme hakkına ilişkin olarak bu yardımı bulamamaktadırlar (Ayata, 2011: 262).

Türkiye'de büyük kentlerde doğup büyümüş ve eğitimli kadınların siyasete bakış açıları, feminist ideolojiyi nasıl değerlendirdikleri, neye göre oy verdikleri ve siyasete katılamamalarının nedenleri nelerdir? Bu soruya verilecek yanıtlardan bir kısmı, kadınların kadın olarak duruşlarını belirleyen ve kendilerinin de bilerek veya bilmeyerek yeniden üretiminde rol oynadıkları ataerkil ideoloji ile şüphesiz yakından ilgilidir. Ataerkil toplumlarda egemen olan geleneksel ideolojinin cinsiyetçi işbölümü, kadını öncelikle ev işlerinden ve çocuk bakımından sorumlu tutar. Bu nedenle, kadınların çoğunluğu toplumsal üretimden uzak kalır ve kendilerini küçük yaşlardan itibaren öğretilip benimsetilen toplumsal cinsiyet düşünce ve davranış kalıplarına göre beceriler edinir (Önder, 2013: 55).

Erbil ve Pasinlioğlu (2004) gerçekleştirdikleri çalışmalarında ailede karar verme sürecinde kadının rolünü belirlemeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede 280 kadın üzerine gerçekleştirilen çalışmada eşlerin birlikte karar verme oranının ortalama olarak %42,8, eşlerin tek başına karar verme oranlarının ise yine ortalama olarak kadınlarda %27,3, erkeklerde %22 olduğu belirlenmiştir. Kadınların daha az önemli konularda, erkeklerin ise önemli konularda karar verdiği saptanmıştır. Genç ve yüksek eğitimli kadınların ise aile içi karar vermede daha etkin olduğu tespit edilmiştir. Çimen (2012) 600 kişi üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında eğitim düzeyinin kadının aile içi kararlara katılımı üzerindeki etkinliğini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu çerçevede eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların hane gelirine katkılarının ve hem aile içinde hem de toplumda statülerinin yükseldiği tespit edilmiştir. Buna paralel olarak geleneksel aile yapısında erkek tarafından alınan kararların, kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe ortak alınmaya başladığı görülmüştür. Öte yandan gayrimenkul ve araba alım-satımı, tatil ve tasarruf gibi önem derecesi yüksek maddi konularda ise erkeğin tek başına karar verme oranında yükselme görülürken, birlikte karar verme oranının düştüğü tespit edilmiştir (Ayyıldız ve arkadaşları, 2014: 122). Sancar'ın (2013) erkekler devlet, kadınlar aile kurar cümlesi Türk modernleşmesinin cinsiyet tarihini özetlemektedir. Ailenin kurucusu kadın ise kadının bu toplumun en küçük grubunun içinde nasıl bir rolü vardır? Kadın gerçekten ailede önemli ve güçlü bir konuma sahip midir?

Neden İzmirli Ev Kadınları?

Türkiye'nin 3. büyük şehri 4,4 milyon nüfuslu İzmir Türkiye'nin modern şehirleri arasında adlandırılır. Ester Almelek İzmir Son Durak adlı kitabının ön sözünde;

> Bu 8 bin 500 yıllık kozmopolit şehrin Bornova meydanında, elinde kitabı olan Amazon heykeli tektir dünyada. Bir efsaneye göre, Smyrna (İzmir) şehri, erkeklerin aralarında yaşamasına izin vermeyen ve iyi ok atabilmek için göğüslerinden birini kestikleri söylenen Amazonlar tarafından kurulmuştur. Gerçi İzmir'in kuruluşunu anlatan başka efsaneler de vardır Ama ben en çok Amazonlar efsanesini yakıştırırım bu şehre. Bu durum belki de İzmirli kızların güzel ve kişilikli oluşlarındandır (Almelek, 2014).

İzmirli kadınların Türkiye'nin diğer bölgeleri ile karşılaştırıldığında daha özgür bir ortamda yaşadıkları varsayımlanmaktadır. TÜİK (2010) ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (TSPB, 2011) tarafından sunulan bazı istatistiki verilerler bu varsayımı destekler niteliktedir. Örneğin;

-Başlık parası istenmesi Türkiye ortalaması %18,1, İstanbul %14,1, Ankara'da %12,0 ve İzmir'de bu oran %5,3 (TÜİK, 2010: 30).
-Akraba evliliği Türkiye ortalaması %23,3, İstanbul %17,6, Ankara %22,7, İzmir %11,6 (TÜİK, 2010: 31).
-Eş ile tanışma şekli: Aile ve akraba çevresiyle tanışanların Türkiye ortalaması %39,4, İstanbul %38,1, Ankara %45,1, İzmir %35,1 (TSPB, 2011: 67).
-Evlilik kararı kendi seçimim diyenler Türkiye ortalaması %41,0, İzmir %50,8 (TSPB, 2011: 70).
-Boşananların Türkiye ortalaması %5,3, İstanbul %6,6, Ankara % 6,9, İzmir %7,5 (TSPB, 2011: 99).
-Küçük çocukların anaokuluna gitmesi Türkiye ortalaması %24,5, İstanbul %23,0, Ankara 24,2, İzmir %29,7 (TSPB, 2011: 117).
-Erkek çocuk isteme durumu Türkiye ortalaması %15,4, İstanbul %13,4, Ankara %14,8, İzmir %11,2 (TSPB, 2011: 155).

20. yüzyılın başlarında İzmir'in 250.000 dolayındaki nüfusunun 55.000'ini Rumlar, 21.000'ini Museviler, 10.000'ini Ermeniler ve 50.000'ini yabancı uyruklular, geri kalanını da Müslüman Türkler oluşturuyordu (Umar, 1974: 13). İzmir çok kültürlü, kozmopolit, birçok dinden farklı grupların uzun seneler iç içe yaşayabildiği bu açıdan da sosyolojik anlamda kültürlerarası paylaşımların yüksek olduğu bir şehirdir. Bu zengin kültürel dokusu İzmirli kadınları da zenginleştirmiştir. Türkiye'nin batısında yer alan İzmir'de ataerkil kültürel yapının biraz daha zayıf olması varsayımından çıkarsak, bu şehrin kadınlarının daha özgür, daha eşitlikçi ortamlarda yetiştikleri düşünülebilir. İzmirli ev kadınlarının siyasal katılımlarının, siyasete bakış açılarını ortaya koymaya çalışan bir araştırma Türkiye'de ataerkil yapının daha kuvvetli olduğu bölgelerinde yaşayan kadınların durumlarını tespit açısından bir referans oluşturacaktır.

Yöntem

Örnekleme seçim yöntemi ve özellikleri: Araştırmada olasılığa dayanmayan örnekleme seçme tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar İzmir'in çeşitli ilçelerinde yaşayan, çalışmaya gönüllü katılmak

isteyen, rastgele seçilen ev kadınlarıdır. Anket yapılan kadınların büyük bölümü İzmir'in metropol ilçelerinde ağırlıklı olarak orta sınıfın ikamet ettiği merkeze yakın kıyı kesiminde ve kıyı kesimine yakın semtlerde "Karşıyaka, Konak, Karabağlar, Balçova, Bornova, Narlıdere" ikamet etmektedir. Araştırmanın evrenini oluşturan İzmir'de yaşayan ev kadınlarının sayısı yaklaşık olarak 759.000'dir. Örneklem olarak seçilen ev kadınlarının sayısı 370'tir. İzmirli ev kadınlarına anket uygulaması, İzmir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü 2013-2014 eğitim yılı bahar dönemi Sosyoloji dersini alan öğrenciler tarafından yapılmıştır. 2014 yılında İzmir ili sınırları içerisinde ağırlıklı olarak orta sınıfın ikamet ettiği merkeze yakın kıyı kesiminde ve kıyı kesimine yakın semtlerde Karşıyaka, Konak, Karabağlar, Balçova, Bornova, Narlıdere ilçelerinde ikamet eden 370 ev kadınına açık ve kapalı uçlu 40 sorudan oluşan yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Kadınların %45'i evli, %43'ü boşanmış ve %12'si duldur. Ev kadını olmak ankete katılım koşuludur.

Veri toplama aracı ve özellikleri: Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket çoktan seçmeli ve açık uçlu olmak üzere kırk sorudan oluşmaktadır. Dört sayfa olan anketin uygulama süresi yaklaşık 30 dakika olmuştur. Anket katılımcılarla yüz yüze görüşme şeklinde uygulanmıştır. Araştırmanın etik kurul izni alınmıştır. Katılım gönüllü olmuştur. Katılımcılara çalışmanın gizliliği konusunda güvence verilmiştir. Veri toplamadan önce çalışmayla ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmanın sonuçlarını etkilememesi için çalışmanın amacı gizli tutulmuş, çalışmanın sonucunu öğrenmek isteyen katılımcılara araştırmacıya ulaşabilecekleri iletişim bilgileri verilmiştir. Anket yapılan kadınların kimlik bilgileri saklı tutulmuştur.

Anketin ilk bölümü; medeni durum, yaş, eğitim durumunu sorgulayan demografik ölçeklerden oluşmaktadır. İkinci bölümde katılımcılara yöneltilen başlıca sorular kısaca şu şekildedir: Neden ev kadını oldunuz? Türkiye'de kadın olmak nedir? Aile içi kararları kim veriyor? Toplumda kadın erkek eşitliği var mı? Kadın erkek eşitsizliğine çözüm önerileriniz nelerdir? Feminizm nedir? Feminist misiniz? Feminizm hakkında yazılar okudunuz mu? Kadın hakları, kadına yönelik şiddet konularında siyasette gereği yapılıyor mu? Gelecekte toplumda kadının durumunu nasıl görüyorsunuz? Eşinizden şiddet görüyor musunuz? Haberleri izliyor musunuz? Eşinizden farklı bir partiye oy veriyor musunuz? Sivil Toplum Kuruluşu üyesi misiniz? Gazete okuyor musunuz?

Anketin güvenilirliği: Anket %95 güven aralığında, ±%5 örneklem hatası için ihtiyaç duyulan örneklem büyüklüğünü kapsayacak şekilde 370 kişiye uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin 352'si geçerli sayılmıştır. 18 anket örneklem çevresi dışında uygulandığı için geçersiz sayılmıştır. Kadınların toplumda siyasal katılımını sadece oy vermek veya seçilmek olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Siyasal katılım aile düzeyinde, güncel hayatın içinde başlar. Kadınların aile içi kararlara ne derece katılabildikleri, haberleri ne sıklıkta takip ettikleri, siyasal ideolojiler hakkında bilgi düzeyleri, sivil toplum örgütlerine üyelikleri kadınların toplumsal anlamda siyasal katılımlarını gösteren diğer değişkenlerdir. Anket sorularından elden edilen sonuçlar, sayılar ve yüzdelik değerler şeklinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde katılımcıların anket sorularına verdikleri cevaplar niteliksel ve niceliksel olarak değerlendirilmiştir. Öncelikle katılımcıların yaş ve eğitim durumunu sorgulayan demografik ölçekler verilecektir. Daha sonra kadınların hem aile içi, hem de toplumda konumlarını sorgulayan sorulara verdikleri cevaplar yer almaktadır. Son bölümde kadınların feminizm anlayışları ve bu anlayışa nasıl sahip olduklarını ortaya koymaya çalışan soruların bulguları yer almaktadır. Ankete katılan kadınların yaş aralığı 18-81 arasıdır. Anket yapılan ev kadınlarının %60'ı 31-50 yaş aralığındadır (Tablo1).

Tablo 1: Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Yaş Grubu	N	%
18-30	60	%17,1
31-40	104	%29,7
41-50	106	%30,1
51-60	52	%14,8
61-70	19	% 5,4
71-81	11	% 2,8
Toplam	352	%100

Tablo 2: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	N	%
Okuma Yazma Bilmiyor	8	%2,2
Okuma Yazma Biliyor	1	%0,2
İlkokul	86	%24,4
Ortaokul terk	5	%1,4
Ortaokul	33	%9,4
Lise Terk	7	%1,9
Lise	140	%39,7
Önlisans	4	%1,13
Üniversite	63	%17,8
Yüksek Lisans	2	%0,56
Üniversite Terk	2	%0,56
Cevap yok	1	%0,3
Toplam	352	%100

Ev kadınlarının eğitim durumları incelendiğinde %39'luk oranla ilk sırada lise mezunları, ikinci sırada %24'lük oranla ilkokul mezunları ve üçüncü sırada %18'lik oranla üniversite mezunları gelmektedir. Bu tablo İzmir'deki ev kadınlarının %61'lik oranla lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Neden Ev Kadını Olmayı Tercih Ettiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Çocuklarla ilgilenmek	92	%26,13
Ev kadını olmak rahat/çalışmak istememek	58	%16,47
Vasıflı olmamak veya işten çıkarılmak	90	%25,56
Eşinin veya ailesinin izin vermemesi	104	%29,54
Evlilik	22	%6,25
Diğer Nedenler	25	%7,10

*Katılımcılar birden çok cevap vermişlerdir.

İzmir'de kadınların ev kadını olmalarının en önemli sebebi ilk sırada %29,5'lik bir oranla eşlerinin veya ailelerinin çalışmalarına izin vermemesidir. İkinci sırada %26,13 oranla çocuklarla ilgilenmek ve üçüncü sırada %25,56 oranla vasıflı olmamak ve işten çıkarılmak gelmektedir. Kadınların %16,47'si ise çalışmak istemedikleri ve ev kadını olmayı rahat buldukları için kendi tercihleri ile ev kadını olmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4: Aile İçi Kararları Kim Veriyor? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

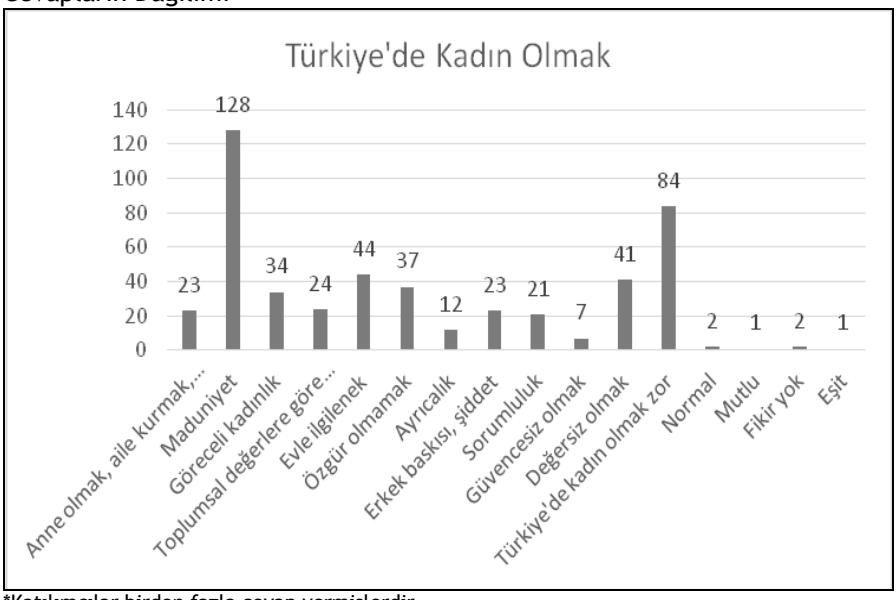
	N	%
Beraber	160	%45,
Eşim	93	%26,4
Ben	78	%22.2
Diğer	21	%5,9
Toplam	352	%100

Aile içi kararları %45 çift ortak verirken, %26 oranında sadece erkekler, %22 oranında da sadece kadınlar karar vermektedir.

Türkiye'de kadın olmak sizce ne anlama geliyor? sorusuna ankete katılan kadınların büyük çoğunluğu olumsuz cevaplar vermişlerdir (Şekil 1). Katılımcılar Türkiye'de kadın olmayı mağduriyet, zor ve değersiz olmak şeklinde açıklamışlardır. Katılımcılar Türkiye'de kadın olmayı erkek baskısında yaşamak, köle olmak, şiddete maruz kalmak, verici ve fedakâr olmak, aşağılanmak, ikinci sınıf vatandaş ve cinsel obje olmak şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcılar Türkiye'nin batı bölgelerinde yaşayan kadınların daha şanslı olduklarını ifade etmişlerdir.

> Türkiye'de kadın olmak evde oturup, çocuk dünyaya getirmek demek (K 75). Türkiye'de kadın olmak ayıplarla, ön yargılarla baş edebilmek, fikrini savunamamak ve konuşamamaktır (K 126).

Şekil 1: Türkiye'de Kadın Olmak Sizce Ne Anlama Geliyor? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

*Katılımcılar birden fazla cevap vermişlerdir.

Tablo 5: Toplumda Kadın Erkek Eşitliği Var Mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	35	%10
Hayır	317	%90
Toplam	352	%100

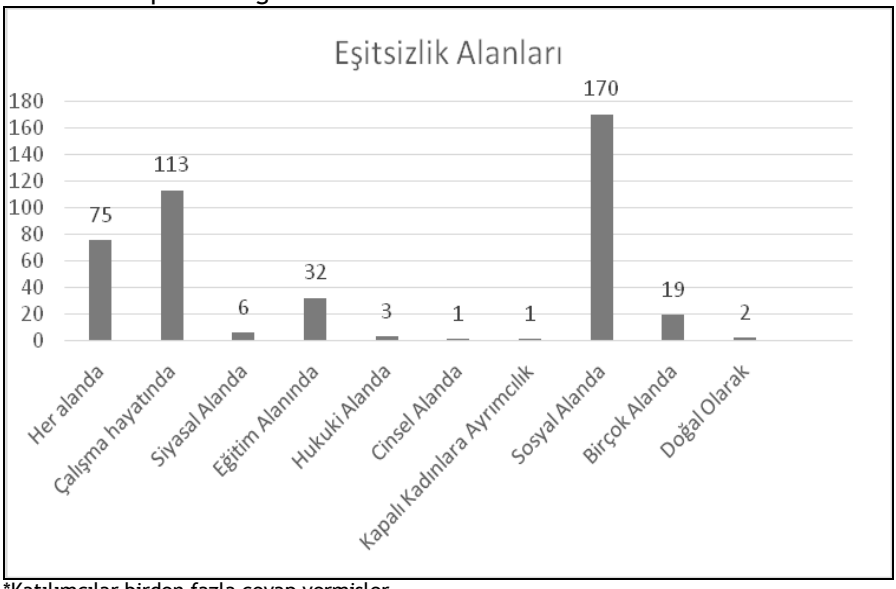
Kadınların %90'nı toplumda kadın eşitliği var mı sorusuna hayır yanıtını vermiştir.

Kadınlar eşitsizlik alanlarının başında sırasıyla sosyal alan, çalışma hayatı ve eğitim alanı geldiğini ifade etmişlerdir (Şekil 2). Katılımcılara göre kadınlar toplum içinde hareketlerine, konuşmalarına daha dikkat etmek zorundadırlar. Çalışma hayatında ise kadınlar daha az ücretle, daha az prestijli mesleklerde çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Çoğu kadın kız çocuğu çok okumaz düşüncesi ile eğitim hayatından koparılmaktadır. Katılımcılar toplumda kadın erkek arasında var olan eşitsizliklerin doğumdan itibaren başladığını, kız ve erkek çocuklarının yetiştiriliş tarzlarının hatalı olduğunu söylemişlerdir. Katılımcılara göre kız çocuklarının okutulmaması, erken yaşta evlendirilmesi, ayıplarla büyütülmesi toplumda kadın erkek arasında eşitsizliklerin oluşmasına yardımcı oluyor. Bu şekilde yetiştirilen kız çocukları evlendiklerinde kocaları tarafından eziliyor, evliliklerinde kendilerine söz hakkı tanınmıyor, cinsel alanda da ikinci planda kalıyorlar. Katılımcılar iş hayatında da kadınların hem

maddi hem manevi olarak birçok eşitsizlikle karşı karşıya kaldıklarını iletiyorlar. Çalışan kadınların aynı zamanda ev işleri ve çocukların bakımını tek başına üstlenmek zorunda kaldıklarını ve daha düşük ücretlerle çalıştırıldıklarını ifade ediyorlar.

> Her alanda eşitsizlik var. Örneğin yetiştirilme tarzında oğlan çocuklarının erkekliğe adım atışları bile kutlanırken, kız çocuklarının ki ayıp olarak görülebiliyor. İş yaşamında ise eğer kadın bir erkekten daha fazla para alıyorsa bu hazmedilemiyor. Bu eşitsizlik eğitimle çözülür. Fakat ben bu konuda umutlu değilim (K 271).

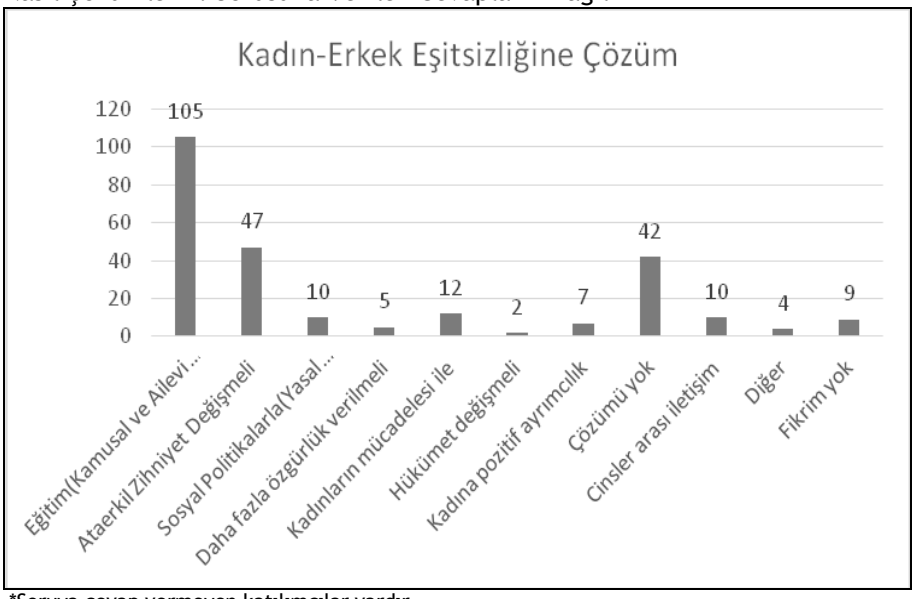
Şekil 2: Toplumda Hangi Alanlarda Kadın Erkek Eşitsizliği Vardır? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

*Katılımcılar birden fazla cevap vermişler.

Bu düşünceler kadınların %90'nının toplumda kadın-erkek eşitliği yoktur cevabını vermesinin nedenlerini açıklamaktadır. Kadınlar toplumsal hayattın her alanında kendilerini erkeklerden daha dezavantajlı bir konumda görmektedir. Eşit şartların sunulmadığı bir ortamda kadınların toplumsal statülerini yükseltmeleri daha zor ve hatta bazı durumlarda imkânsızdır.

Şekil 3: Toplumda Kadınlar ve Erkekler Arasında Var Olan Eşitsizlik Sorunları Nasıl Çözümlenir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

*Soruya cevap vermeyen katılımcılar vardır.

Kadınlar erkeklerle aralarındaki eşitsizliğin giderilmesi için en başta kadın ve erkeğin ailede ve okulda iyi bir eğitim alması gerektiğini düşünüyorlar. İkinci sırada ataerkil zihniyetin değişmesi gerektiği düşüncesi var. Üçüncü sırada ise kadın erkek arası eşitsizliklerin çözümünün olmadığını düşünenler var. Katılımcılar kadın erkek arasında varolan eşitsizliklerin giderilmesi için erkek çocuklarının daha bilinçli yetiştirilmeleri gerektiğini söylüyorlar. Erkeklerin kadınlara değer vermesi durumunda eşitsizliklerin azalacağını düşünüyorlar ve toplum yapısının değişmesi gerektiğini ifade ediyorlar. Bu konuda kadınların cevaplarından birkaç alıntıyı şu şekilde sıralayabiliriz.

> Erkekler kadınların daha başarılı olmalarını kendilerine yediremiyorlar. Bu sorunların giderilebilmesi için erkeklerin kadınların da üstün olduğunu kabul etmeleri gerekir (K 178).
> Evliliklerde mesela. Erkek aldatınca elinin kiri, kadın aldatınca kötü. Toplum yapısı değişmeli (K 319).

Kadın ve erkekler arasındaki eşitsizliklerin giderilebileceğine inanmayan 22 no.lu katılımcı ise düşüncelerini şu cümle ile ifade etmiştir;

> Düşünmüyorum, siyasiler önemsemiyor, gündeme getirmiyor. Kadın milletvekilleri dâhil olmak üzere gerekli ciddiyet gösterilmiyor (K 22).

Tablo 6: Feminizm Nedir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Kadın yanlı bakış açısı / üstünlüğü	90	%25.6
Bilmiyorum	79	%22,4
Erkek karşıtlığı	71	%20,2
Kadın erkek eşitliği	57	%16,2
Gereksiz, boş düşünce	13	%3,7
Kadın özgürlüğü	13	%3,7
Kadın örgütlenmesi, dayanışması	8	%2,3
Kadın başkaldırısı	5	%1,4
Kadınların kendi haklarını savunması	4	%1,1
Cevap yok	12	%3,4
Toplam	352	%100

Ankete katılan kadınların %22'si feminizmin anlamını bilmemektedir. %20'si feminizmi erkek karşıtlığı olarak tanımlamıştır. Feminizmin kadın-erkek eşitliğini savunan bir düşünce akımı olduğunu düşünenlerin oranı %16'dır. Katılımcıların ifadelerinden feminizmi daha çok olumsuz bir kavram olarak algıladıkları ve kendilerini feminist olarak tanımlamak istemediklerini anlaşılmaktadır. Katılımcılar feminizmi erkek düşmanı, erkeksiz yaşam, erkekleri sevmeyen, erkeklere nefretle bakan, sadece tek pencereden bakan dar bakış açısı, boş muhabbet, gereksiz düşünce şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcıların bazıları evli oldukları için feminist olamayacaklarını söylemişlerdir.

> Feminizm bana göre erkekleri bastırmak kadınları üstün görmektir. Ben feminist değilim. Kocamı erkek gibi görürüm ve ona saygı duyarım (K 54).
> Genellikle toplumda erkekler tarafından ezilmiş kadınların, sonradan bunun farkına varıp bir başkaldırış sergilemesi. Okudum ve bunları saçma bulduğum için kendimi feminist olarak adlandıramam (K 307).

Feminizmin daha çok kadın erkek eşitliğini savunan bir ideoloji olduğunu düşünen kadınlar feminizmi kadın haklarına sahip çıkan, kadın erkek arasındaki eşitliği sağlamaya çalışan bir ideoloji olarak tanımlamaktadırlar.

> Feminizm kadın erkek eşitliği, kadın haklarının kanunlarla korunduğu kadının ön planda tutulmasıdır. Okudum biraz hatırlıyorum. Evet kendimi feminist olarak adlandırabilirim. Kadınlar toplumda erkekler tarafından ezilmemeli, toplumda en iyi mevkilerde olmalıdır (K 66).
> Feminizm kadınlarında en az erkekler kadar değerli olduğunu belirten kavramdır. Evet feminizm konulu yazılar okudum. Kendimi feminist olarak adlandırabilirim (K 192).

Tablo 7: Feminizm Konulu Yazılar Okudunuz Mu? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	134	% 38
Hayır	218	% 62
Toplam	352	%100

Kadınların %38'i feminizm konulu yazılar okuduğunu, %62'si ise okumadığını söylüyor. Kadınlar feminizm ile ilgili bilgileri daha çok televizyondan edindiklerini ifade ediyorlar.

Tablo 8: Kendinizi Feminist Olarak Tanımlar Mısınız? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Hayır	268	%76
Evet	56	%15,9
Erkek düşmanı olmayan feminist	28	%7,9
Toplam	352	%100

Kadınların %76'sı kendini feminist olarak tanımlamıyor. Araştırmaya katılan kadınların sadece %16'sı kendini feminist olarak tanımlamıştır. Katılımcıların %7,9 ise kendilerini erkek düşmanı olmayan, ama kadın erkek eşitliğini savunan feminist olarak tanımlamak istemiştir.

Tablo 9: Kadın Hakları, Kadına Yönelik Şiddet Konularında Siyasette Gereği Yapılıyor Mu? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	48	%13
Hayır	263	%72
Yeterli değil	41	%11
Eskiye göre iyi	10	%3
Bilmiyorum	5	%1

*Katılımcılar birden çok cevap vermişlerdir.

Katılımcılar kadın haklarının korunması ve kadına karşı şiddetin engellenmesi konusunda siyasette gereğinin yapılmadığını düşünmektedirler. Araştırmaya katılan kadınlar çoğunluğu (%72) hemen hemen her gün işlenen kadın cinayetlerinin, siyasette gerekli çalışmaların yapılmadığının göstergesi olduğunu düşünmektedir. %11'i yapıldığını ancak yeterli olmadığını ifade ederken, siyasetin kadın haklarını korumada ve kadına karşı şiddeti engelleme noktasında yeterli çalışmaları yaptığını ifade eden kadınların oranı sadece %13'tür.

> Hayır (gereği yapılmıyor), gündeme geliyor ama iki gün sonra yine unutuluyor. Devlet kadına koruma vermiyor (K 152).
> Bence gereği yapılmıyor. Gereği yapılsa bu kadar çok kadın cinayetleri olmaz (K 341).

Tablo 10: Gelecekte Toplumda Kadının Durumunu Nasıl Görüyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
İyimser	180	%51,1
Kötümser	84	%23,9
Aynen devam	72	%20,5
Şartlı iyimser	16	%4,5
Toplam	352	%100

Katılımcıların %51'i kadınların gelecekte daha iyi bir konumda olacağını düşünürken, %20'si kadınların durumunda hiçbir değişiklik olmayacağını düşünüyor. Katılımcıların %24'ü kadınların gelecekte durumlarının daha da kötüleşeceğini düşünmektedir. Kadınların gelecekte toplumda daha iyi bir konumda olacağını savunan kadınlar, bu düşüncelerini kız çocukları arasında yükselen eğitim seviyesine bağlamaktadırlar. Kadınların gelecekte toplumda daha iyi bir konumda olacağını düşünen kadınlar görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir;

> Bundan 20 sene önce kadınlar kendi başına karar veremiyorlardı. Günümüze baktığımızda çok ilerleme kaydettiler. Gelecekte kadınların daha başarılı olacağına inanıyorum. Kadınların yönettiği bir Türkiye olabilir (K 14).
> Gençlerden dolayı umutluyum. Çünkü yeni nesil hem okuyor, hem bilinçleniyor. Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalındığı sürece kadının daha yüksek statülü yerlere gelebileceğini düşünüyorum (K 121).

Kadınların toplumda ki konumlarında gelecekte değişiklik olmayacağını, aynı şekilde devam edeceğini düşünen kadınların ortak ifadeleri şu şekildedir.

> Türkiye için pek değişim olacağını sanmıyorum. Türk kadınının sınırları bellidir, pek değişim olmaz (K 273).
> Hep böyle devam edecek bence. Bazı yerlerde kadın daha iyi konumda bazı yerlerde ikinci sınıf muamele görmeye devam edecek (K 349).

Katılımcıların bazıları kadınların durumlarının iyileşmesinin erkeklere bağlı olduğunu öne sürmüşlerdir;

> Bu durum erkeklerin gelişmesine, modernleşmesine bağlı. Ana kuzusu olmazlarsa, eşlerini yüceltirlerse olumlu olabilir (K 82).
> Erkekler engel olmadığı sürece kadınlar çok daha iyi konuma gelebilir (K 207).

Kadınların durumlarının gelecekte daha da kötüleşeceğini düşünen kadınlar bunu artan kadın cinayetlerine ve çocuk gelin vakalarına bağlamaktadır.

> Kadın haklarının korunmaması, kadına karşı şiddet için gerekli yaptırımların olmaması, gelecekte kadın profilini tehlikeye sürüklüyor. Önlemler alınmazsa tehlike olacak (K 190).

> Kadınların gittikçe daha çok itileceğini ve köle gibi yaşayacaklarını düşünüyorum. İyimser değilim. Çocuk gelinleri duyuyoruz. Sürekli cinayetleri görüyoruz (K 49).

Tablo 11: Eşinizden Fiziksel Şiddet Görüyor Musunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Hiç görmedim	210	%59,7
Bir kere	43	%12,2
Ara sıra	58	%16,5
Çok sık	25	%7,1
Psikolojik şiddet	23	%6,5

*Katılımcılar birden çok cevap vermişlerdir.

Ankete katılan İzmirli ev kadınlarının %36'sı hayatında en az bir kere eşinden fiziksel ve %6,5'i psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Tablo 12: Eşinizin Verdiği Partiye Mi Oy Veriyor Musunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	283	%80,4
Hayır	64	%18,2
Ayrı partiye verip söylememek	4	%1,1
Oy kullanmadım	1	%0,2
Toplam	352	%100

Kadınların %80'i eşlerinin oy verdiği partiye oy vermektedir. Eşinden boşanmış bir katılımcının ifadesi erkeklerin kadınların siyasi tercihleri ve oy hakları üzerinde kurduğu baskıya örnek oluşturacak niteliktedir.

> Eşimden ayrılmadan önce zorluyordu onun verdiği partiye oy vermem konusunda. Fakat ben kendi görüşüme göre oy kullanıyordum. Bunu ona söylemiyordum (K 206).

Tablo 13: Haberleri İzliyor Musunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	268	%74
Hayır	31	%10
Düzenli değil	53	%16
Toplam	352	%100

Kadınların %74'ü haberleri düzenli, %16'sı ise düzenli olmasa da takip etmektedir. Haberleri hiç izlemeyenlerin oranı %10'dur. Çoğunluğun haberleri düzenli takip etmesi ev kadınlarının ülke siyasetine önem verdiğini ve yakından takip ettiğini göstermektedir.

Tablo 14: Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	43	%12,2
Hayır	309	%87,8
Toplam	352	%100

Katılımcıların sadece %12'si bir Sivil Toplum Kuruluşu'na üyedir. Bu veri kadınların toplumsal siyasal hayata ve kamusal alana katılımlarının düşüklüğünü göstermektedir.

Tablo 15: Gazete Kitap Okuyor Musunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	N	%
Evet	185	%52,25
Hayır	105	%29,82
Düzenli değil	62	%17,61
Toplam	352	%100

Ankete katılan katılımcıların %52'si düzenli olarak gazete ve kitap okuduklarını ifade ederken, %30'u hiç gazete ve kitap okumadığını söylemiştir. Kadınlar yukarıda da belirtildiği gibi haberleri ve siyaseti daha çok görsel medyadan, televizyondan takip etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

İzmir'de ev kadınlarının %60'ı lise ve üstü eğitim seviyesine sahiptir. Bu veri İzmir'de araştırmaya katılan ev kadınlarının büyük bir kısmının iş gücüne girebilmek ve iyi bir kariyer için gerekli eğitim seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Kocacık ve Gökkaya (2005), düşük yaşam standartlarının egemen olduğu alt sınıflarda kadınların ailenin ihtiyacı olmasına rağmen, toplumsal ve geleneksel değerlerden dolayı sadece kocasının rızası olursa çalışabileceği işlerde işgücüne katılabildiklerini öne sürmektedirler (s. 200). İzmir'de gerçekleştirilen bu çalışmada da kadınların eğitim düzeyleri yüksek olmasına rağmen ücretli bir işte çalışamamalarının önündeki en büyük engelin kocalarının veya ailelerinin izin vermemesi olarak belirtmektedirler. Ödenekli bir işte çalışmamaları konusunda ifade edilen bir diğer önemli sebep olarak evlendikten ve çocuk sahibi olduktan sonra ev içi ödeneksiz işler nedeniyle işten ayrılmak zorunda kaldıklarını ya da işten çıkarıldıklarını belirtmişlerdir. Ataerkil ve geleneksel anlayışa göre kadınların ev dışında bir işte çalışabilmeleri için eşlerinin rızasını almak zorunda oldukları gerçeği sadece düşük gelir sınıf veya kırsal kesimde yaşayan daha düşük eğitimli kadınların karşılaştıkları bir sorun değil; aynı zamanda orta sınıf, şehirde yaşayan ve eğitimli düzeyi göreceli daha yüksek olan kadınların da karşılaştıkları bir sorundur.

Araştırmaya katılan kadınların büyük çoğunluğu Türkiye'de kadın olmak konusunda olumsuz düşüncelere sahiptir. Kadını erkekten sonra gelen, ikinci sınıf, ezilen, horlanan ama her zaman güçlü olmak zorunda olan birey olarak tanımlamaktadırlar. Kadını bu şekilde tanımlayan katılımcıların %90'nı Türkiye'de kadın erkek eşitliğinin olmadığını ifade etmekte ve bu eşitsizlik alanlarının başında sosyal ve çalışma yaşamını göstermektedirler. Sosyal/kamusal alanda erkeklerin daha özgür olduklarını; ama kadınların tüm hareketlerine dikkat etmek zorunda ve sürekli namuslarını korumakla yükümlü olduklarını belirtmişlerdir. Kadın ve erkek arasında her türlü alanda var olan eşitsizliğin giderilmesinde eğitimin önemine ve ataerkil yapının değişmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Ayrıca erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı artırılmadan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli nedenlerinden biri olan ataerkil yapının kırılamayacağına inandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar erkek ve kız çocuklarının yetiştirilmesindeki yanlışlara; toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üreten yapıya dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki ifadeleri kadınların eğitim seviyesinin yükseltilmesinin yanı sıra toplumsal cinsiyet farkındalıklarının da artırılması gerektiğine vurgu yaptıkları şeklinde yorumlanabilir. Böylece kadınların içselleştirdikleri toplumsal cinsiyet rol ve kalıplarını değiştirmesi mümkün olacaktır. Beauvoir da *İkinci Cins* (1947) adlı kitabında kız ve erkek çocuklarının bebekliklerinden itibaren yetiştiriliş tarzlarındaki hatalara vurgu yapmaktadır. Kız ve erkek çocuklarına hediye edilen oyuncaklar bile ataerkil ideolojiyi güçlendirmek için kullanılır. Kız çocukları oyuncak bebeklerle, kahve takımları ile oynayarak annelik ve ev kadınlığı rollerini içselleştirirken, erkek çocukları arabaları, tabancaları ile kamusal alanda onları bekleyen güçlü ve dominant rollerine hazırlanırlar. Erkek çocuklarının yetiştirilmesinde toplumumuzda hâlâ en önemli rolü anneler üstlenmektedir. Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmesinde daha eşitlikçi bir eğitim anlayışına sahip olacak anneler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlenmesine de katkı sağlayacaklardır. Ev işlerinde kız ve erkek çocuklara eşit sorumluluklar verilmesi, kız çocuklarının erkek çocuklar gibi özgür yetiştirilmesi, eşit maddi ve eğitim olanaklarının sağlanması toplumsal cinsiyet rollerinin dönüştürülmesinde etkili olacaktır.

Bu konuda tartışılması gereken diğer önemli bir nokta ise ev içi karşılıksız işlerin adaletsiz dağılımıdır. Örneğin sadece annelere verilen ve uzatılması planlanan doğum izinlerinin, ebeveyn izni adı altında anne ve babalarının ortak alabilecekleri bir izin hakkı olarak düzenlenmesi önemlidir. Türkiye'nin aday olduğu AB'inde, Fransa, İtalya, İspanya, Belçika gibi birçok ülkede 3-5 yaş arasındaki erken çocukluk eğitimleri genel okul sistemine entegre edilmiş durumdadır. Dolayısıyla herkes için erişilebilir ve kamusal eğitim sisteminin bir parçası haline gelen bir okul öncesi eğitim sistemi vardır. Doğum (ebeveyn) izni konusunda İsveç ve Almanya 47 haftalık ücretli doğum izni ile ilk sırada yer almaltadır. Norveç'te 44, Yunanistan'da 34, Finlandiya'da 32 hafta ücretli ebeveyn izni vardır. Türkiye'de ücretli doğum izni 16 haftadır ve sadece kadınlara verilmektedir. Ayrıca Türkiye'de kreş ve anaokulu sayıları da çok

yetersizdir. Çocuk bakımının sadece kadına yüklenmemesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadının uzun süre işgücünden uzak kalmaması amacıyla, İsveç ve Almanya'da 47 haftalık ücretli ebeveyn izninin eşler arasında paylaşılması kuralı vardır (Aksiyon, 22 Nisan 2013).

Ann Oakley *Sociology of Housework* (1974) adlı çalışmasında ev kadınlarının evlilik kurumu içerisinde ortak haklara sahip olan bireyler mi, yoksa evlilik kurumunun kadınların toplum içinde dezavantajlı konumlarını daha da güçlendiren bir kurum mu olduğunu sorgulamıştır. Araştırma sonucuna göre aile içi kararları %45 çift ortak verirken, %26 oranında sadece erkekler, %22 oranında sadece kadınlar karar vermektedir. Erbil ve Pasinlioğlu (2004) gerçekleştirdikleri çalışmalarında ailede karar verme sürecinde kadının rolünü belirlemeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede 280 kadın üzerine gerçekleştirilen çalışmada eşlerin birlikte karar verme oranının ortalama olarak %42,8, eşlerin tek başına karar verme oranlarının ise yine ortalama olarak kadınlarda %27,3, erkeklerde %22 olduğu belirlenmiştir. Bu iki çalışmadan çıkan sonuçların birbirine çok yakın olması, ev içi kararların alınmasında özel alanda kadınların belirli konularda söz hakkına sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada araştırmaya katılan kadınların %76'sı kendini feminist olarak tanımlamıyor. Çünkü feminizme daha çok erkek düşmanlığı şeklinde olumsuz anlam yüklüyor. %62'si feminizm konusunda yazılmış yazılar okumamış. Burada sorulması gereken soru ülkemizde feminizm kadınlar arasında neden çoğunlukla sadece erkek düşmanlığı olarak algılanmaktır? Kadınların bu görüşe feminizm ile ilgili yazılar okumadan nereden ne şekilde sahip olduğudur? Türkiye'de toplumun birinci derecede habere ulaştığı kanalın televizyonlar olduğu düşünülürse bu noktada özellikle görsel medyanın rolünü tekrar sorgulamak gerekir. Ayşe Saktanber uzun yıllar Türkiye'de medyada kadını incelemiştir. İyi, kabul gören kadınlar çeşitli yayın organlarında fedakâr anne ve sadık, iyi eş olarak tanımlanır. Bu şekilde kadınlara onlardan talep edilen ideal kadının ne olduğu gösterilir. Yine Saktanber'in diğer bir tespiti çok önemlidir. Özellikle görsel medyada Türk toplumunda kadınlar en azından temsili düzeyde, cinselliklerinden neredeyse tümüyle arındırılmış olanlarla, cinselliklerinin dışında herhangi bir kimliği bulunmayanlar olarak adeta ikiye ayrılıyor. Serbest, rahat kadınların cinsellikleri her türlü seyre ve kullanıma açık görülüyor. Saktanber 1978'den bu yana artan kadın dergilerinin feminist bir söylemi desteklediği ifade eder (Saktanber, 2011: 189). Ancak araştırmaya katılan kadınların siyaseti ve haberleri öncelikli olarak görsel medyadan takip ettikleri göz önünde bulundurulduğunda, dergilerin kadınların feminizm ile ilgili düşüncelerini oluşturmadaki etkisiz kaldığı düşünülebilir.

Kadın istihdamının düşük olduğu Türkiye'de özel alana sıkışıp kalmış, kamusal alanda varlık gösteremeyen kadınların dış dünya ile iletişim aracı olarak kullandığı televizyon programlarının ve özellikle kadınlara özel programların içeriğinin tekrar sorgulanması gerekmektedir. Araştırmada katılımcıların %74'ü haberleri düzenli, %16'sı ise düzenli olmasa da takip etmektedir. Haberleri hiç izlemeyenlerin oranı %10'dur. Çoğunluğun haberleri düzenli takip etmesi ev kadınlarının ülke siyasetine önem verdiğini ve yakından

takip ettiğini göstermektedir. Siyasal katılım türlerini genel olarak ikiye ayırabiliriz: Bireysel siyasi katılım ve toplumsal siyasi katılım. Bireysel siyasi katılım, genel olarak vatandaşlık görevleri arasında sayılan ve hiçbir ikili insan ilişkisini özellikle gerektirmeyen, yalnız olarak yapılabilen siyasal katılım türüdür ki, en belirgin örneği oy vermektir. Toplumsal siyasal katılım ise bunun tersine, açıkça insan ilişkisi, grup davranışı ve sosyal faaliyet gerektirir şekilde yapılmaktadır. Bir siyasi partiye üye olmak, bir pozisyona aday olmak gibi. Kadınlar Türkiye'de 1934 yılında seçme ve seçilme hakkını yani bireysel ve toplumsal siyasi katılım hakkını elde etmişlerdir. Ancak araştırma sonuçları ve kadınların aday olma ve seçilme oranlarına bakıldığında bu hakkın özgür bir şekilde kullanıldığını söylemek zordur. Özellikle ikinci tür toplumsal siyasi katılımı seçilme hakkına ilişkin olarak herhangi bir toplumsal kabul söz konusu değildir (Ayata, 2011: 261). Araştırmada kadınların %80'i eşlerinin oy verdiği partiye oy vermektedir. Seçimlerde eşinden farklı bir partiye oy veren kadınların oranı %18, ayrı partiye oy verip söylemeyenlerin oranı %1 ve oy vermeyenlerin oranı %0,2'dir. Kadınların %52'si düzenli olarak gazete ve kitap okuduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların haberleri takip etmesi ve oy verme oranlarının yüksek olması, kadınların bireysel siyasete katılımlarının yüksek olduğunu gösteriyor. Ancak kadınların yüksek oranda eşleri ile aynı partiye oy vermesi iki şekilde yorumlanabilir: Birincisi ailenin çıkarına uygun olarak ortak bir kararla siyasi bir partinin desteklenmesi, ikincisi kararın erkek tarafından alındığı. Bu sorunun cevabı başka bir araştırmada derinlemesine sorgulanabilir.

Çalışmada katılımcıların sadece %13'nün STK üyesi olduğu tespit edilmiştir. STK üyeliğinin düşük olması toplumsal siyasal katılımın düşük olduğunun açık bir göstergesidir. Kadınların bireysel katılımı üzerine doğrudan kontrol getiremeyen erkekler, onların toplumsal katılımı üzerine sıkı bir denetim kurmaktadırlar. Bu hem aile düzeyinde erkek egemenliğinden hem de siyasette erkek egemenliğinden ayrı ayrı ve birbirine bağımlı olarak kaynaklanmaktadır (Ayata, 2011: 277).

Türkiye'de birçok Avrupa ve Kuzey Amerika ülkesine hatta bazı Müslüman ülkelere göre kadın politikacı sayısı azdır. Bu kadar zor şartlara rağmen bazı kadınların politikacı olmaları, olmamalarından daha şaşırtıcıdır (Ayata, 2011: 265). Çünkü Türkiye'de siyasetin erkek egemen bir alan olduğu algısı hala güçlü bir şekilde devam etmektedir. Serpil Çakır *Erkek Kulübünde Siyaset* (2014) adlı kitabında kadın parlamenterlerle yaptığı sözlü tarih çalışmasında aynı tespitte bulunmuştur. Erkekler kendi hâkimiyetlerini kurdukları bu alanda yani siyasette kadınları çok fazla görmek istemiyorlar. Son dönemde kadın kotaları ile parlamentoda %14,4'e ulaşan kadın milletvekili oranı ile Türkiye hâlâ dünya ülkeleri arasında son sıralarda yer almaktadır. Ayrıca sadece kadın kotası uygulandığını göstermek amacıyla kadın milletvekillerinin sayısını artması tek başına çok fazla anlam taşımamaktadır. Asıl sorulması gereken soru kadınların siyasette ne derece karar verici pozisyonlarda yer aldıklarıdır. Türkiye'de bakan kadın, parti başkanı kadın sayıları kadınların karar verici pozisyonlara getirilmediklerinin ve aynı zamanda siyasette kalıcı olamadıklarının diğer önemli göstergeleridir. Katılımcılar toplumda kadının durumunun

iyileştirilmesi için siyasette gereğinin yapılmadığını ya da yapılanların yetersiz olduğunu savunmaktadırlar. Bu nedenle ankete katılan kadınların yarıya yakını gelecekte kadınların durumunun daha kötüleşeceğini ya da aynı kalacağını hiçbir iyileşme olmayacağını düşünmektedirler. Modernleşme, aynı zamanda, kentleşme ve sanayileşme getirmiştir. Türkiye aile yapısında önemli değişikler gerçekleşmiş; bir çatı altında yaşayan çekirdek aile yaygınlaşmış ancak feodal yapı baskın olmaya devam etmiştir. Bireyselleşme süreci tamamlanamamıştır. Aile düzeninde, eşlerin ve çocukların cinsiyetlerine göre farklı ve eşitsiz rol ve sorumlulukları sürmektedir. İkili ilişkilerin ve aile ilişkilerinin hiyerarşik yapısı, kız çocukların ve kadınların birey, eşit insan olarak gelişimini kısıtlamaya devam etmektedir (Işık, 2002:41). Ataerkil yapı kadınları ikincileştirmekte ve kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %44'ü hayatlarında en az bir kez eşlerinden fiziksel veya psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmektedir.

Türkiye'de günümüzde toplam yaklaşık 11,5 milyon ev kadını vardır. Bu,15 yaş üstü bütün kadınların yaklaşık %41'ine denk gelen önemli bir rakamdır (TÜİK, 2013). Şehirleşme, kreş ve anaokullarının yetersizliği, ev içi ödeneksiz işlerin eşitsiz dağılımı, kadınların eğitim seviyelerinin erkeklere oranla daha düşük seviyede olması kadınların ücretli bir işte çalışmamasının, ev kadını olmasının önemli nedenleridir (Göksel, 2013: 41). Göksel (2013) şehirleşme ve muhafazakârlaşma arasında pozitif bir etkileşim tespit etmiştir. Artan şehirleşme artan muhafazakârlaşmaya yol açmaktadır. Artan muhafazakârlaşma sonucunda kadınların istihdam oranı, iş gücüne katılma oranı düşmektedir (Çarkoğlu & Kalaycıoğlu, 2009). Muhafazakârlaşmanın arttığı ortamda da ücretli bir işte çalışmayan; işgücüne katılmayan katılamayan kadın sayısı artmaktadır (Göksel, 2013: 53).

Sonuç olarak, ev kadınları üzerine bu araştırmadan çıkan sonuçlar Türkiye'nin en gelişmiş şehirlerinden biri olarak adlandırılan İzmir'de kadınların toplumdaki konumlarının dezavantajlı olduğunu göstermektedir. İzmir'den çıkan bu sonuç, Türkiye'nin daha geleneksel ve ataerkil yapının daha güçlü olan bölgelerinde kadınların daha dezavantajlı bir konumda olduğu şeklinde genellenebilir. Ataerkil yapının kırılması için sadece kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesi yeterli değildir. Çağdaş ve eğitimli diye adlandırabilecek kadınların yaşadığı zorluklar toplumsal eğitim düzeyinin yanı sıra kadın ve erkeklerin toplumsal farkındalığının artırılmasının önemine işaret etmektedir. Erkek ve kız çocuklarının eşitlikçi bir anlayışla yetiştirilmesi atılması gereken ilk adımlardan biridir. Eğitim seviyesi yüksek çiftlerin oluşturduğu ailelerde süregelen eşitsizlikler ve şiddet, sorunun bireylerin eğitim düzeyinden bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır. Şüphesiz kadınların eğitim seviyesinin yükseltilmesi kadınların ekonomik özgürlüklerinin ve özgüveninin arttırılmasında ve toplumda erkeklerin kurmuş olduğu hâkimiyetin yani ataerkil yapının kırılmasında etkili olacaktır. Ancak ataerkil yapının değişmesi için aynı zamanda bunu destekleyecek gerekli sosyal politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Kaynakça

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) (2011). Türkiye Aile Yapısı Araştırması. İstanbul: Çizge.

Aksiyon (22 Nisan 2013). Kariyer mi çocuk mu ikilemine teşvik formülü. İnternet adresi: http://www.aksiyon. com.tr/dosyalar/-kariyer-mi-cocuk-mu-ikilemine-tesvik-formulu_535305. Erişim tarihi: 14.05.2015.

Almelek E. (2014). İzmir Son Durak. İstanbul: Minval Yayınları.

Ayata A. (2011). Türkiye'de Kadının Siyasete Katılımı. İçinde, Tekeli Ş. (Ed.), 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar. İstanbul: İletişim: 261-279

Ayyıldız Ü., Baybars M. & Kesken J. (2014). Türkiye'de Kadınların Üniversiteler Bağlamında Yetki ve Karar Mekanizmalarına Katılımı. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (42): 121-133.

Beauvoir S. (1947). Le Deuxieme Sexe. İnternet adresi: http://www.france info.us/03_books/books/beauvoir-deuxieme-sexe.pdf. Erişim tarihi: 12.01.2 015.

Bora A Günal A. (2011). 90'larda Türkiye'de Feminizm. İstanbul: İletişim Yayınları.

Clapham A. (2010). İnsan hakları. Ankara: Dost Yayınları.

Çakır S. (2013). Erkek Kulübünde Siyaset. İstanbul: Versus Yayınları.

Çarkoğlu A. & Kalaycıoğlu E. (2009). The Rising Tide of Conservatism in Turkey. The United States: Palgrave Macmillan.

Donovan J. (2013). Feminist Teori (7. bsk). İstanbul: İletişim Yayınları.

Dülger İ. (1984). Türkiye'de Şehirde Yaşayan Kadının Siyasi Haklarını Kullanma Eğilimleri. Ankara: DPT Yayınları.

Erzene-Bürgin D. (2014). Feminist Kuram. İçinde Erciyeş N. & Aydınoğlu G. (Ed.), Kadın ve Toplum. İzmir: İzmir Üniversitesi Yayınları: 1-37.

Geçkin E. (2009). Türkiye'de Kadınların Siyasal Katılımı: Ankara'da AKP'li ve CHP'li Kadın Karşılaştırması. 6. Ulusal Sosyoloji Kongre Bildiri Kitabı, 'Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar' Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Gilman C.P. (1898). Women and Economics: A Study of the Economic Relation Between Men and Women as a Factor in Social Evolution. Boston: Small Maynard&Co.

Gökçimen S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Alana Katılım Mücadelesi. Yasama Dergisi, 10: 5-59.

Gökdemir O. (2011). İlk Protestoyu İzmirli Kadınlar Yapmış. Haber Detay. İnternet adresi: http://www.izmir. bel.tr/HaberDetay/8022/tr. Eklenme tarihi: 3 Aralık 2011. Erişim tarihi: 27.05.2015

Göksel İ. (2013). Female Labor Force Participation in Turkey: The Role of Conservatism. Women's Studies International Forum. 41(1): 45-54.

Görgülü Ü. (2014). Kadın ve Siyaset. İstanbul: İz Yayıncılık.

Kandiyoti D. (2013). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar. İstanbul: Metis Yayıncılık.

KSSGM (2011). Türkiye'de Kadın 2001. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

Oakley A. (1974). The Sociology of Housework. Pitman Press: Bath Britain.

Önder N. (2013). Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü. ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 1(1): 35-62.

Saktanber A. (2011). Türkiye'de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın Veya İyi Eş, Fedakâr Anne. İçinde, Tekeli Ş. (Ed.), 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, İstanbul: İletişim: 187-207.

Sancar S. (2013). Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti. İstanbul: İletişim Yayınları.

Umar B. (1974). İzmir'de Yunanlıların Son Günleri. Ankara: Bilgi Yayınları.

Ünal Erzen M. (2011). Kadın Gözüyle Kadın Siyasetçiler. İstanbul: Derin Yayınları.

Tekeli Ş. (2011). 1980'ler Türkiyesi'nde Kadın Bakış Açısından Kadınlar. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

TÜİK (2012). İstatistiklerle Kadın 2012. İnternet adresi: http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=238. Erişim tarihi: 20.9. 2014.

TÜİK (2013). Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2013. İnternet adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16015. Erişim tarihi: 20.9.2014.

TÜSİAD (2010). Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

Yıldırım H. (2014). Osmanlı Kadın Hareketi. Hacettepe Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans Programı. İnternet adresi: http://huwgs.org/2014/04/osma nli-kadin-hareketi. Erişim tarihi: 19.4.2015.

Walters M. (2009). Feminizm. Ankara: Dost

WEF (2013). Global Gender Gap Report. İnternet adresi: http://www.weforum.org/reports/ global-gender-gap-report-2013. Erişim tarihi: 20 Ekim 2014.